

Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić...

Materiał zawiera utwory K.I. Gałczyńskiego z „Teatrzyku Zielona Gęś”: „Osioł i jego cień” oraz „Zakrycie Ameryki”, film, aplikację on-line, 4 ilustracje, 9 ćwiczeń, w tym 6 interaktywnych, 10 poleceń.

Bibliografia:

- Źródło: Zygmunt Gloger, *Encyklopedia Staropolska*, t. 1, Warszawa 1985, s. 300. Tekst skrócony i zmodyfikowany.
- Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Zakrycie Ameryki*, [w:] tegoż, *Teatrzyk Zielona Gęś*, Warszawa 2009, s. 119.
- Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Osioł i jego cień*, [w:] tegoż, *Liryka i groteska*, wybór Natalia Gałczyńska, Warszawa 1975, s. 239–240.

Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić...

Zielone gęsi

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Twoje cele

- zapoznasz się ze sceniczną realizacją utworu K.I. Gałczyńskiego „Osioł i jego cień”,
- zapoznasz się z utworami K.I. Gałczyńskiego „Osioł i jego cień” oraz „Zakrycie Ameryki”,
- porównasz tekst literacki „Osioł i jego cień” z jego sceniczną adaptacją,
- rozpoznasz w utworze komizm sytuacyjny i komizm postaci,
- dowiesz się, jakie środki wyrazu są wykorzystywane w spektaklu teatralnym,
- zaprojektujesz scenografię teatralną do utworu K.I. Gałczyńskiego „Zakrycie Ameryki”.

„Teatrzyk Zielona Gęś” to zbiór miniaturowych scenek dramatycznych autorstwa Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Historie opisane w Teatrzyku bawią i uczą, bowiem każda nich zawiera morał. Autor scenek posługuje się przede wszystkim żartem językowym, ale śmiech wzbudza także kreacja postaci oraz opis zabawnych sytuacji. Mimo upływu czasu teksty Gałczyńskiego pochodzące ze zbioru „Teatrzyk Zielona Gęś” do dziś wystawiane są w kabaretach i na deskach teatrów.

Polecenie 1

Podaj przykład zabawnej sytuacji, żartu językowego lub komicznej postaci z wybranej książki lub filmu.

Zapoznaj się ze scenką dramatyczną z „Teatrzyku Zielona Gęś” Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, a następnie wykonaj ćwiczenia.

((Konstanty Ildefons Gałczyński

Osioł i jego cień

Teatrzyk Zielona Gęś

ma zaszczyt przedstawić

Bajkę Ezopa pt.

„Osioł i jego cień”

Podróżny

(na Ośle, za plecami Właściciela, od którego Osła wynajął jako środek lokomocji):

Słońce w zenicie. Ani jednej chmurki. Ani jednego drzewa na horyzoncie. Gdzie tu, jak tu odpocząć?

(zamyśla się)

Wiem!

(każe wstrzymać Osła jego Właścicielowi i układa się na spoczynek w cieniu Osła)

Właściciel:

Ach, ty spryciarzu, **won** natychmiast z tego cienia, ten cień jest dla

mnie. Ja wynająłem osła bez cienia.

(usiłuje ułożyć się w cieniu Osła)

Podróżny:

Precz, [łachudro](#), [chałwiarzu](#)! Jeśli ja wynająłem osła od ciebie, to znaczy się ze wszystkimi możliwościami, czyli i z cieniem. Nie ruszę się z miejsca.

(nie rusza się z miejsca)

Osioł:

(korzystając z zamieszania, rusza się z miejsca i - lekki - znika na horyzoncie)

Morał:

CZASEM O BYŁE CIENÍ
CZŁOWIEK MA ŻAŁ DO CZŁOWIEKA,
A ŻYCIE JAK OSIOŁ UCIEKA.

Kurtyna

Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Osioł i jego cień*, [w:] tegoż, *Liryka i groteska*, wybór Natalia Gałczyńska, Warszawa 1975, s. 239–240.

Ćwiczenie 1

Przytoczona powyżej miniatura dramatyczna z „Teatryku Zielona Gęś” powstała na podstawie **bajki** Ezopa. Wskaż definicję bajki.

krótki utwór literacki o zwierzętach, ludziach, przedmiotach, ilustrujący ludzkie zachowania, pisany wierszem lub prozą, zawierający pouczenie w formie morału.

historia dotycząca życia świętych i bohaterów lub jakichś wydarzeń historycznych, nasycona motywami fantastyki i cudowności

opowieść o bogach, demonach, legendarnych bohaterach i nadnaturalnych wydarzeniach

utwór o niewielkich rozmiarach, w którym przeważają elementy fantastyczne: nadprzyrodzone zjawiska, magiczne funkcje przedmiotów, nadnaturalne postacie takie jak krasnoludki, czarodzieje, wróżki

Bajka

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Jakie ludzkie zachowania i wady piętnuje autor w tekście „Osioł i jego cień”? Zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

☐ upór

☐ skąpstwo

☐ nieuczciwość

☐ cwaniactwo

☐ lenistwo

☐ próżność

☐ niezaradność

☐ kłótniowość

☐ lekkomyślność

☐ złośliwość

Wady

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, na czym polega komizm utworu pt. „Osioł i jego cień”.

Ćwiczenie 4

Określ morał, jaki płynie z historii o ośle i jego cieniu.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ciekawostka

„Osioł dardanelski” to wyrażenie, które oznacza kogoś wyjątkowo głupiego. Historia tego frazeologizmu sięga starożytności i wojny trojańskiej, podczas której pod mury Troi (która była częścią Dardanii) podstawiono ogromnego konia, w którym skryło się wojsko. Po wciągnięciu go za mury miejskie w nocy żołnierze opuścili wnętrze konia i zdobyli miasto. Przymiotnik „dardanelski” oznacza w tym wypadku „wielki” (na podstawie: Zygmunt Gloger, *Encyklopedia Staropolska*, t. 1, Warszawa 1985, s. 300).

Ćwiczenie 5

Dopasuj do podanych związków wyrazowych ich objaśnienia.

ośle uszy

przesadna i nieuzasadniona skłonność do trwania przy swoim postanowieniu

ośli upór

osoba bardzo głupia, tępa i bezmyślna

osioł dardanelski

zagięte rogi kartek w zeszycie lub książce

jak dziki osioł

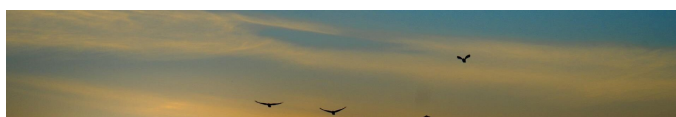
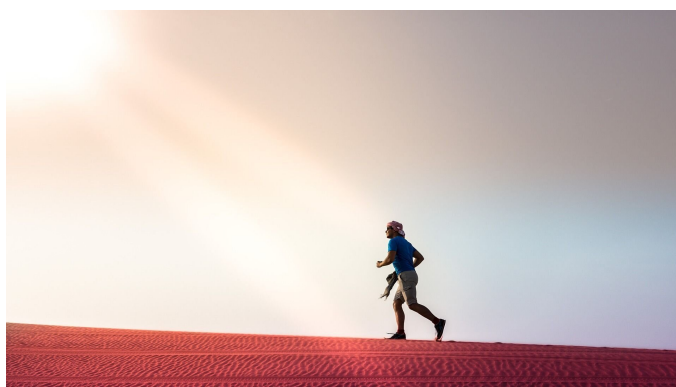
wykonywanie jakiejś czynności bardzo intensywnie, zużywając przy tym dużo sił

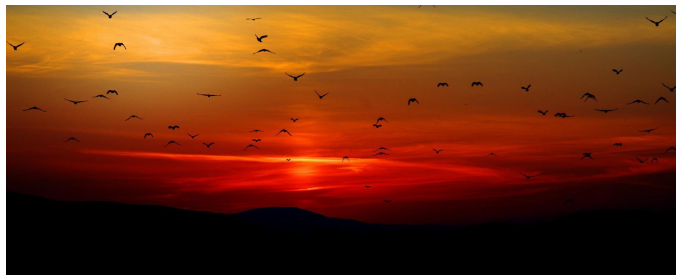
Frazeologizmy

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Wybierz ilustrację, która mogłaby stanowić tło scenografii do przedstawienia teatralnego wyreżyserowanego na podstawie utworu Gałczyńskiego.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0. Fotografie: domena publiczna.

Ważne!

Spektakl teatralny to widowisko wykorzystujące różne środki wyrazu, których połączenie daje niezwykle efekt. W spektaklu teatralnym najważniejsi są aktorzy, którzy odgrywają role zapisane w tekście dramatu. Aktorzy oddziałują na widzów intonacją, mimiką oraz odpowiednim ruchem scenicznym zwanym choreografią. Przed wcieleniem się w konkretną postać dramatu aktorzy zakładają odpowiednie kostiumy teatralne i poddają się charakteryzacji. W trakcie spektaklu scenę teatralną wypełniają rekwizyty, które tworzą scenografię. Ważnymi elementami spektaklu są efekty dźwiękowe, muzyka oraz oświetlenie.

Ćwiczenie 7

Poprzestawiaj litery w rozsypanych wyrazach, aby powstały nazwy elementów składających się na spektakl teatralny.

Rozsypane wyrazy	Nazwy elementów składających się na spektakl teatralny
cjekodera	
tykwizyre	
aifchogroea	
steg	
owsoł	
kamimi	
rachtkayrecajz	
świenieotle	
stiukomy	
ymakuz	
cjantoina	

Teatr

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Przyporządkuj do właściwych kategorii elementy scenografii teatralnej, które można byłoby wykorzystać do inscenizacji utworu Gałczyńskiego.

Dekoracje pasujące do spektaklu

rzeka

plecak podróżny

zbroja

drzewo

worek z owsem dla konia

strzelba

letni strój

garnitur

kapelusz przeciwsłoneczny

chmury

wyschnięta kępa traw

butelka wody

słońce w zenicie

piasek

piramidy

lniana koszula

płaszcz przeciwdeszczowy

Rekwizyty pasujące do spektaklu

Kostiumy pasujące do spektaklu

Dekoracje, kostiumy i rekwizyty niepasujące do spektaklu

Teatr

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Zapoznaj się z filmem o „Teatryku Zielona Gęś”, a następnie wykonaj polecenia.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1UnKJpRD42Lc>

Teatrzyk Zielona Gęś

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Film prezentuje informacje na temat Teatrzyku "Zielona gęś" i jego autora, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Zawiera scenkę "Osioł i jego cień" w wykonaniu grupy teatralnej AGAPA.

Polecenie 2

Oceń grę aktorów przywołanego w filmie przedstawienia teatralnego. Zwróć uwagę na intonację wypowiedzi odtwórców poszczególnych ról, ale także ekspresję ich ciał - mimikę, gest, ruch sceniczny. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Polecenie 3

Wyraź swoją opinię na temat scenografii do spektaklu w wykonaniu grupy teatralnej AGAPA, zwróć uwagę na rekwizyty, dekoracje i oświetlenie. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Polecenie 4

Podдай swojej ocenie elementy składające się na spektakl „Osioł i jego cień” związane z wyglądem aktora (charakteryzacja, kostium, fryzura). Uzasadnij swoją odpowiedź.

Zapoznaj się ze scenką dramatyczną z „Teatrzyku Zielona Gęś” Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, a następnie wykonaj polecenia.

((Konstanty Ildefons Gałczyński

Zakrycie Ameryki

TEATRZYK „ZIELONA GĘŚ”

ma zaszczyt przedstawić

„ZAKRYCIE AMERYKI”

Scena przedstawia statek Krzysztofa Kolumba, dopływającego do brzegów amerykańskich.

MAJTEK NA MASZCIE

Ziemia! Ziemia!

KRZYSZTOF KOLUMB

(spi znudzony)

MAJTEK NA MASZCIE

Panie Krzysztofie, niech pan wstanie! Zaraz nastąpi odkrycie Ameryki!

KRZYSZTOF KOLUMB

Co? Odkrycie Ameryki? Nie warto. Zakryjcie ją z powrotem.

MAJTEK NA MASZCIE

(zakrywa Amerykę z powrotem)

Kurtyna

nie zapada,

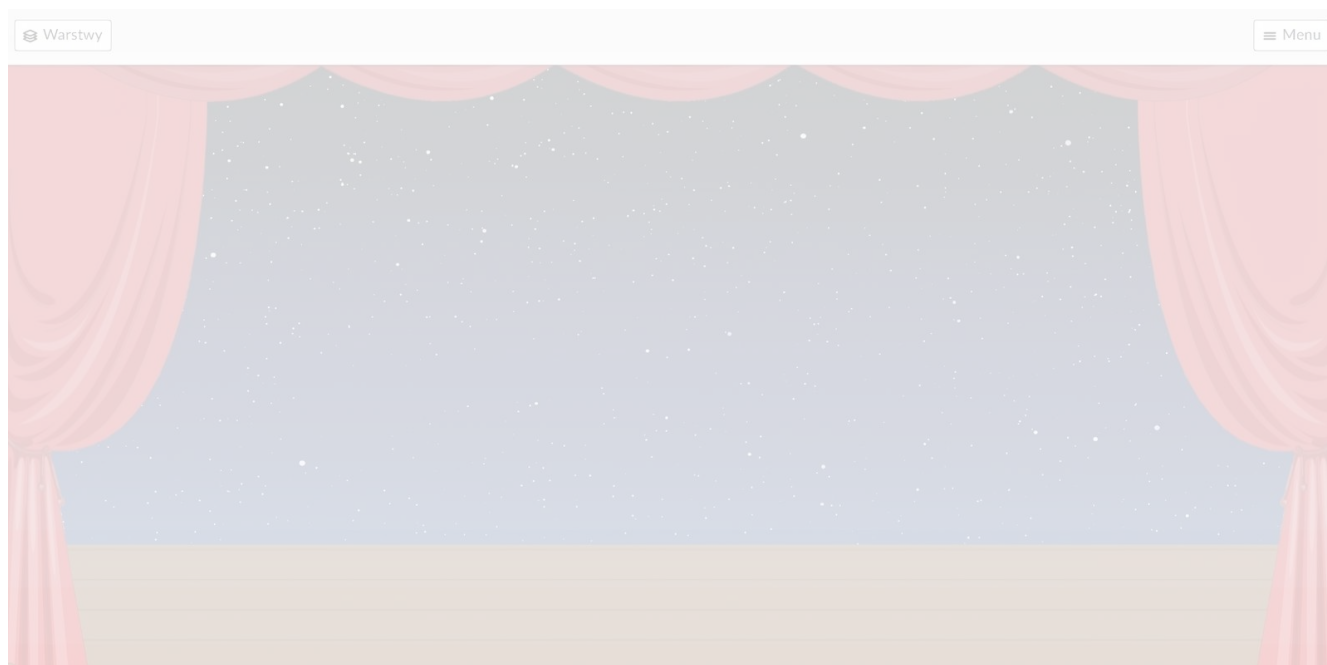
bo w tym przypadku istnieje tylko

w wyobraźni **oszczerców**.

Źródło: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Zakrycie Ameryki*, [w:] tegoż, *Teatrzyk Zielona Gęś*, Warszawa 2009, s. 119.

Polecenie 5

Korzystając z poniższej aplikacji, stwórz własny projekt scenografii do przedstawienia teatralnego utworu Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „Zakrycie Ameryki”.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P17jEyy1C>

Aplikacja *Tworzę scenografię teatralną*

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 6

Wskaż walory i niedostatki zaprojektowanej przez siebie scenografii teatralnej.

Polecenie 7

Określ funkcję scenografii w spektaklu teatralnym.

Polecenie 8

Zastanów się i odpowiedz, czy i kiedy scenografię do spektaklu teatralnego może stanowić tylko jeden rekwizyt. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Polecenie 9

Korzystając z aplikacji on-line, stwórz własny projekt scenografii teatralnej do wybranego utworu o tematyce morskiej lub podróżniczej.

Słownik

chałwiarz

rzemieślnik produkujący chałwę; tu - rodzaj obelgi

łachudra

człowiek niewiele wart, inaczej łajdak, nikczemnik

oszczerstwo

kłamliwe wypowiedź, mająca na celu skompromitowanie, poniżenie lub ośmieszenie kogoś

won

wykrzyknik nakazujący komuś natychmiastowe oddalenie się skądś

Notatnik

Bibliografia

Gałczyński K. I., (1975), *Liryka i groteska*, Warszawa: Czytelnik.

Gałczyński K. I., (2009), *Teatrzyk Zielona gęś*, Warszawa: Iskry.

Głogier Z., (1985), *Encyklopedia staropolska*, T. 1, Warszawa: Wiedza Powszechna.